

jascsuju gyeszjatyiforintovuju bumazsku . . ." (T. Deri. Veszelo i druzsno).

Ugyanez vonatkozik az orosz szövegekben néha előforduló „bold” (terület-mértékegység), „pengő” (pénzegység), „kuruc”, „székely” stb. transliterált magyar főnevekre is, ami az asszimilálódásuk egyik jele:

„Molotybu nacsali sz nyebolsovo csetirohbold-ovovo ucsasztká . . ." (P. Szabo. Novaja zemlja);
„— Szmotri, sztopengjivije . . ." (S. Gergely. Bjt baraban);

„Eto vegy kuruckoje gnyezdovje!” (Zs. Moric. Barszkije zatyej).

Nem találja meg a magyar olvasó a szótárban a „gonved” formában oroszba került főnevünk derivátumait sem („gonvednij – gonvedszkij – gonvedszvo”), mivel ez a főnév – nem tudni, miért – kimaradt a szóképzési szótárból.

Már szinte közhelynek számít, hogy az orosz lexikográfiának is „mostohagyerekeli” a tulajdonnevek (főleg az ún. toponimiák és antroponimiák), néhány derivátumot azonban az a szótár közül (Szibir – szibirjak – szibirec stb., 2. kötet 317. lap), ezek egy része azonban az oroszul tanuló számára nem jelent különösebb problémát, mert megtalálhatók a szótárakban is.

Nem tudni, miért hagyták ki a szóképzési szótár összeállítója egy sor olyan képzett alakot, amit nem kis jelentőségű szovjet lexikográfiai kiadványok már korábban kodifikáltak. Ilyen pl. a magyarból orosz szövegekbe került „nyilasiszti” (= nyilasok) alak, ami a Szovjet Enciklopédiai Szótár legújabb (2.) kiadásában is helyet kapott (M., 1983. 887. lap). Hasonló a helyzet a magyar tulajdonnevek motiválta *bortyiszti*, *szálásiszti*, *rékosiszti* stb. derivátumokkal kapcsolatban is, amelyek „léteznek” orosz szövegekben, s nem is alacsony előfordulási indexszel.

A fent említett marginális megjegyzéseink nem óhajtják csökkenteni Tyihonov kolosszális munkája vitathatatlan érdemeit és értékeit, de a „mi oldalunkról” az elvárások egyike-másika eltér a szótár összeállítójától.

Meg kell említsük, hogy a 70 000 példányban megjelent Tyihonov-munkának olyan jeles bírálói voltak, mint Je. A. Zemszkaja, V. V. Lopatyin és P. A. Szoboljeva, akik a mai orosz szóképzéskutatás kitűnő specialistaiként ismertek a Szovjetunióban és külföldön.

Tyihonov műve mellett aligha mehet el egyetlen orosz tanár is, aki igényesen óhajtja tanítani az orosz nyelvet az oktatás különböző fokain, hiszen a szóképzéssel minden fokon találkozni lehet, akarva-akaratlan.

DR. HAJZER LAJOS

FÓRUM '86 DEBRECENBEN

A debreceni Akadémiai Bizottság, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Neveléstudományi Tanácsa, a Hajdú-Bihar megyei Szolnok, Szabolcs-

Szatmár megyei V. B. művelődésügyi osztálya és a megyei pedagógiai intézetek közreműködésével rendezte meg a Fórum '86 programját az érintett megyék általános iskolai tanárainak, szakfelügyelőinek és szakmetodikusainak közreműködésével 1986 augusztusában.

E továbbképzési formának hagyományai vannak, hisz több év óta a pedagógusközösség fejlesztésének elvi és módszertani kérdéseinek kidolgozására, továbbfejlesztésére vállalkoztak a rendezők.

Az oktatási rendszer fejlesztésének egyik legnagyobb és mindmáig igen kevésé feltárt tartaléka és egyúttal hajtóereje a pedagógusok szakmai önállóságának, a nevelő intézmények önfejlesztő folyamatainak kibontakoztatása. Határozott lépéseket kell tenni a módszertani önállóság kiteljesítésére is, amely csak akkor vezethet színvonalasabb, jobb minőségű pedagógiai munkához, ha megfelelő szakmai felkészültséggel párosul.

Oktatási rendszerünk fejlesztésének egyik kulcskérdése a demokratizmus széles körű kibontakoztatása. A megnövelendő intézeti önállóság is csak akkor érheti el valódi célját, ha demokratikus módon kontrollált önállóságként valósul meg, ha a szakmai testületek vitáiban bontakozhatnak ki a pedagógiai munka javítását célzó döntések. Az iskola egész világában meg kell honosítanunk a demokratikus magatartásmódokat. Csakis ezáltal teremthetők kedvező feltételek ahhoz, hogy az ifjúság olyan közegként fogadja el az iskolát, amelytől segítséget remélhet az őt foglalkoztató problémák megoldásához, s amelyben elvárható, hogy az ifjúságot foglalkoztató kérdésekre ne elhárítással, hanem odafigyeléssel, megértéssel és meggyőző erővel reagáljanak. A Fórum '86 keretében megvalósított továbbképzés célja, hogy áttekintést adjon a pedagógusközösség irányítása és önrányítása lehetőségeiről, feltétellezve az érdeklődést a demokratizmus és a világnézet szemléletformáló szerepére, valamint a pedagógusközösség–tanulóközösség és az önkormányzat összefüggéseire. Kiemelte a tanítás–tanulás irányításának kérdéseit a nevelőmunka rendszerében, figyelmet fordított a tanítás módszertanára, s jellemezte a pedagógusközösséget mint a tanulás irányítóját. Összekapcsolta a döntési készség és a közösségi tevékenység megalapozását a tanulóknál, figyelembe vette az óvodai közösségek vizsgálatát, a fiatal pedagógusok közösségi tapasztalatait, s a neveléstörténeti hatásokat az iskolaközösség–pedagógus tevékenység köréből.

Az előadók a legfontosabbnak ítélt konkrét ismeretek nyújtásán túl, felhívták a résztvevők figyelmét az oktatásirányítás–iskolavezetés és a pedagógus feladataira, s a tanulók szerepére az iskolai nevelőmunkában. Gondot fordítottak a korszerű szemlélet, a tudományos szemléletmód formálására. A rendezők feladatuknak tekintették, hogy a továbbképzés közel kerüljön az iskola és a pedagógus igényeihez, ezért a 12 szekció

munkájában lehetőséget biztosítottak a mindennapi nevelő-oktató munka segítéséhez. Gazdagította tapasztalataikat a jénai, lublini, varsói, rostocki és a vilniusi nevelésméleti szakemberek közreműködése. A fórumon részt vevők pályázatot hallgathattak meg, elsősorban az iskolák helyi nevelési rendszere önkormányzatot és világnézetet formáló szemléletmódjának kialakításában, fejlesztésében elért eredményekről.

A témák sokszínűsége is érzékelteti, hogy a pedagógusközösség tevékenységét a tanácskozás igyekezett különböző aspektusból megragadni, ha nem meríthette is ki teljesen a témát, és tárhatta fel valamennyi vonatkozását. Azt akartuk elérni, hogy a pedagógusközösség fejlesztésének kibontakozó programjához pedagógiai összefüggések, megközelítési módok, tennivalók elméletileg megalapozott újabb alapvető részleteit dolgozzuk ki, vagy legalábbis a fórum járuljon hozzá kimunkálásukhoz. Ezért az előadásokat, kerekasztal-beszélgetéseket általában a valódi eredmények elis-

merése, a számvetés jellemezte, a vitákat pedig kemény kritika és önkritika, a köznevelési reformfolyamat megítélésében és irányainak, lehetőségeinek értékelésében megnyilvánuló nézetkülönbségek kifejtése jellemezte.

Ha a fórum elméleti eredményei és a viták tanulságai valamiképpen a pedagógusközösség reformszemléletének részévé válnak, bizonyos, hogy hozzájárulhatnak a köznevelés perspektíváinak reális kibontakoztatásához. E perspektívának a fórumon elhangzottak egyik summájaként elmondható: „az iskolák egyenetlenül fejlődnek. A nyolcvanas évek második felében kibontakozó irányítási tendenciák arra készítetnek bennünket, hogy a megszokott rutint, gyakorlatot módosítsuk. Ehhez komoly felkészülésre, a vezetői-irányítási struktúra továbbfejlesztésére, átalakítására van szükség.”

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA